

Vlaams
Parlement

ingediend op **811** (2015-2016) – Nr. 1
6 juni 2016 (2015-2016)

Voorstel van resolutie

van Lionel Bajart, Miranda Van Eetvelde, Tinne Rombouts,
Wilfried Vandaele, Karin Brouwers en Marius Meremans

betreffende de toegang tot en het gebruik
van diensten van de informatiemaatschappij
door jongeren

TOELICHTING

Op 14 april 2016 keurde het Europees Parlement de nieuwe EU-verordening over privacy (verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening Gegevensbescherming)) goed. Met deze verordening wordt burgers meer controle over hun persoonsgegevens geboden, alsook een eenduidig niveau voor gegevensbescherming in de hele EU bewerkstelligd. Deze verordening vervangt de richtlijn uit 1995 en is erop gericht het regelgevend kader aan te passen aan de digitale wereld van smartphones, sociale media, internetbankieren en wereldwijde transfers.

De nieuwe regels omvatten onder meer:

- het recht om te worden vergeten;
- ‘duidelijke voorafgaande toestemming’ voor het gebruik van persoonlijke data;
- het recht om gegevens over te brengen naar een andere dienstenaanbieder;
- het recht te weten of je gegevens zijn gehackt;
- garanties voor heldere uitleg van privacybeleid;
- betere handhaving en boetes tot 4% van de wereldwijde omzet in het geval van overtreding.

Specifiek wordt ook een betere bescherming van minderjarigen beoogd. “Kinderen hebben met betrekking tot hun persoonsgegevens recht op specifieke bescherming, aangezien zij zich allicht minder bewust zijn van de betrokken risico’s, gevolgen en waarborgen en van hun rechten in verband met de verwerking van persoonsgegevens. Die specifieke bescherming moet met name gelden voor het gebruik van persoonsgegevens van kinderen voor marketingdoeleinden of voor het opstellen van persoonlijkheids- of gebruikersprofielen en het verzamelen van persoonsgegevens over kinderen bij het gebruik van rechtstreeks aan kinderen verstrekte diensten. In de context van preventieve of adviesdiensten die rechtstreeks aan een kind worden aangeboden, is de toestemming van de persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid draagt, niet vereist.”¹

Concreet worden specifieke ‘voorwaarden voor de toestemming van kinderen met betrekking tot diensten van de informatiemaatschappij’ gesteld²:

“1° Wanneer artikel 6, lid 1, punt a), van toepassing is in verband met een rechtstreeks aanbod van diensten van de informatiemaatschappij aan een kind, is de verwerking van persoonsgegevens van een kind rechtmatig wanneer het kind ten minste 16 jaar is. Wanneer het kind jonger is dan 16 jaar is zulke verwerking slechts rechtmatig indien en voor zover de toestemming of machtiging tot toestemming in dit verband wordt verleend door de persoon die de ouderlijke verantwoordelijkheid voor het kind draagt.

De lidstaten kunnen dienaangaande bij wet voorzien in een lagere leeftijd, op voorwaarde dat die leeftijd niet onder 13 jaar ligt.”.

¹ Considerans 38 van de verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening Gegevensbescherming).

² Artikel 8, voorwaarden voor de toestemming van kinderen met betrekking tot diensten van de informatiemaatschappij, verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening Gegevensbescherming).

Het is zodus voor België mogelijk om de leeftijdsgrens van 13 jaar te hanteren. België zal deze leeftijdsgrens enkel wettelijk moeten verankeren. Door de leeftijd van maximum 16 jaar zoals voorzien in de verordening in te voeren, bevordert de verordening wel de toegang van Europese jongeren tot diensten van de informatiemaatschappij. Want nu ligt de leeftijdsgrens voor de toegang tot sociale media in sommige lidstaten op 18 of zelfs 21 jaar.

In advies 2015-2016/09³ van het Kinderrechtencommissariaat wordt geadviseerd gebruik te maken van die mogelijkheid om de leeftijdsgrens van 16 jaar te verlagen naar 13 jaar, op basis van volgende argumentatie:

- het invoeren van ouderlijke toestemming is een mager antwoord op de uitdagingen die zich stellen in het gebruik van sociale media door jongeren;
- de verplichte ouderlijke toestemming heeft nadelen, zowel voor bescherming als participatie. Het risico op gebruik van fictieve leeftijden of het omzeilen van ouderlijke toestemming ondergraaft de mogelijkheden om te werken aan mediawijsheid. Aanbieders kunnen niet differentiëren naar jongere leeftijdsgroepen als deze onder de radar blijven. Anderzijds riskeren sommige tieners toegang te missen tot een belangrijk medium in hun sociaal leven;
- het Kinderrechtencommissariaat is meer overtuigd van een aanpak die inzet op mediawijsheid, zowel van kinderen en jongeren als van ouders en andere volwassenen;
- ook aanbieders van sociale media hebben een belangrijke verantwoordelijkheid.

Dit advies sluit ook aan bij het ter zake gevoerde beleid van de Vlaamse Regering. Zo stelt de regeringsverklaring 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014, nr. 31/1):

"Mediawijsheid en digitale geletterdheid zijn essentieel. (...) Ook kwetsbare doelgroepen moeten voldoende mediatoegang hebben en mediageletterd zijn. (...) Mediagebruikers moeten bovendien de nodige vaardigheden verwerven om met nieuwe (sociale) media om te gaan."⁴

In de beleidsnota Media 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 128/1) wordt bij 'O.D. 1.1 Mediawijsheid als essentiële factor' het volgende vermeld: "Naast de (...) kansen en opportuniteiten die sociale media bieden zijn er ook risico's aan verbonden. Deze zijn voornamelijk privacy-gerelateerd. Het fenomeen van cyberpesten sluit hier nauw bij aan. De psychosociale impact op de vaak jonge slachtoffers is zeer groot. Een selectieve toegang voor jongeren tot bepaalde content is niet het juiste antwoord."⁵

Belangrijk is dat voluit de kaart wordt getrokken van mediawijsheid. Kinderen en jongeren moeten maximaal begeleid worden om te leren omgaan met internet en digitale/sociale media. Mediawijsheid is een aandachtspunt voor de school en alle intermediairen, met andere woorden zeker ook voor ouders. Van daaruit is het belangrijk om ouders voldoende handvatten aan te reiken om deze rol op een krachtige manier in te vullen. Daarom moeten ouders zoveel mogelijk betrokken en gesensibiliseerd worden, via onderwijsinstellingen, centra voor leerlingenbegeleiding (CLB), welzijnsorganisaties, Kenniscentrum Mediawijsheid of andere intermediairen om hun kinderen zo goed mogelijk te begeleiden in het gebruik van media, dus ook sociale media.

³ Kinderrechtencommissariaat (2016), 'Toepassing EU-verordening privacy in België: participatie aan sociale media vanaf 13 jaar'.

⁴ Regeringsverklaring van de Vlaamse Regering, *Parl.St.* VI.Parl. 2014, nr. 31/1, p. 123.

⁵ Beleidsnota Media 2014-2019, *Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 128/1, p. 14.

Ook de beleidsnota Jeugd 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 127/1) benadrukt het belang van mediawijsheid:

"Ik wil inzetten op kinderen en jongeren als een specifieke doelgroep in mijn beleid rond mediawijsheid. Daarbij moeten we denken aan de mogelijkheden en risico's van de digitale revolutie (...).

De twee belangrijkste instrumenten in een mediawijsheidsbeleid voor kinderen en jongeren zijn uiteraard het onderwijs en het recent opgerichte Kenniscentrum Mediawijsheid. Ik wil inzetten op 'intermediairen' die een faciliterende rol kunnen spelen voor het bijbrengen van mediawijsheidscompetenties. Maar uiteraard blijf ik ook via het decreet Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid de mogelijkheid bieden aan organisaties om te werken aan mediawijsheid via de middelen voor verenigingen informatie en participatie."⁶

De motie tot besluit van de in commissie besproken beleidsnota Media 2014-2019⁷ (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 128/6) vroeg de Vlaamse Regering:

"(...)

2° actief in te zetten op het verhogen van de mediawijsheidscompetenties van de Vlaamse mediagebruiker en daarbij specifieke aandacht te hebben voor kwetsbare doelgroepen zoals kinderen, jongeren, senioren, kansarmen, werkzoekenden en personen met een fysieke of mentale beperking, en binnen dat kader de rol van het Kenniscentrum Mediawijsheid te versterken, de VRT nauwer te betrekken en het leesbevorderingsproject 'Kranten in de Klas' te verruimen met nieuwe vormen van nieuwsmedia;

(...)

16° een actieve rol te spelen in het behartigen van de belangen van zowel de Vlaamse mediagebruiker als van de Vlaamse mediasector op regionaal, federaal en Europees niveau."

Uit bovenstaande blijkt dat het opleggen van een leeftijdsgrens van 16 jaar voor zelfstandige toegang tot de diensten van de informatiemaatschappij contradictorisch is met het beleid dat in Vlaanderen gevoerd wordt inzake mediawijsheid en het belang dat door diverse actoren gehecht wordt aan mediawijsheid en het bewustmaken van socialemediagebruikers inzake de voor- maar zeker ook de nadelen van het socialemediagebruik.

Dit voorstel van resolutie strekt er zodoende toe om de Vlaamse Regering te vragen om de inspanningen inzake mediawijsheid onverkort verder te zetten, ook ten aanzien van kwetsbare doelgroepen. Daarnaast wordt aan de Vlaamse Regering gevraagd om er bij de Federale Regering voor te pleiten om, tegen het moment dat de Europese verordening geïmplementeerd wordt in 2018, gebruik te maken van de mogelijkheid, vervat in artikel 8 van de nieuwe algemene verordening Gegevensbescherming, om te voorzien in een lagere leeftijd dan 16 jaar voor de toegang van kinderen met betrekking tot diensten van de informatiemaatschappij, met name vanaf 13 jaar.

Lionel BAJART
Miranda VAN EETVELDE
Tinne ROMBOUTS
Wilfried VANDAELE
Karin BROUWERS
Marius MEREMANS

⁶ Beleidsnota Jeugd 2014-2019, (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 127/1), p. 28.

⁷ *Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 128/6.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de verordening 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening Gegevensbescherming);
 - 2° advies 2015-2016/09 van het Kinderrechtencommissariaat 'Toepassing EU-verordening privacy in België: participatie aan sociale media vanaf 13 jaar';
 - 3° de regeringsverklaring van de Vlaamse Regering (*Parl.St.* VI.Parl. 2014, nr. 31/1);
 - 4° de beleidsnota Media 2014-2019, ingediend door Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 128/1);
 - 5° de beleidsnota Jeugd 2014-2019, ingediend door Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 127/1);
 - 6° de motie tot besluit van de in commissie besproken beleidsnota Media 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 128/6);
 - 7° het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind;
- overwegende dat:
 - 1° het VN-comité voor de Rechten van het Kind het belang van digitale media voor verschillende kinderrechten (het recht op vrije meningsuiting, op informatie, participatie, onderwijs, rust, ontspanning en spel, kunst en cultuur) onderstreepte, zoals vermeld in het 'Report of the 2014 day of general discussion 'Digital media and children's rights', Committee on the Rights of the Child';
 - 2° sociale media een heuse impact hebben op de leefwereld van kinderen en jongeren en hen ontelbare mogelijkheden aanbieden, zoals de mogelijkheid om met elkaar te communiceren, het sociaal contact te versterken, nieuws te vernemen en samen te werken aan groepstaken; dat daarnaast wel degelijk ook risico's en bedreigingen inherent zijn aan het socialemediagebruik (cyberpesten, misleiden, grooming, sextexting enzovoort) en dat zodoende bescherming bij het gebruik van sociale media, zeker ten aanzien van minder-jarigen, aangewezen is;
 - 3° sociale media een belangrijke plaats innemen in de leefwereld van kinderen en jongeren:
 - a) 90% van de jongeren heeft een profiel op Facebook (ook kinderen jonger dan 13 jaar). 11% van de jongeren plaatst elke dag een bericht op hun profiel (volgens Mediawijs, 'Sociale netwerken op Internet');
 - b) 19% van de Vlaamse Facebookgebruikers zit in de leeftijdsgroep 15-19-jarigen, op Twitter betreft het 21% en op Instagram 44% (volgens 'Digimeter 2015, Sociale media: Gebruikersprofielen en kerncijfers');
 - c) wereldwijd zou ongeveer een derde van alle gebruikers van sociale media jonger dan 18 jaar zijn;
 - d) verwacht wordt dat het aantal kinderen dat wereldwijd online zal zijn nog zal verdubbelen in de komende jaren;
 - 4° het hanteren van de leeftijdsgrens van 16 jaar die door de verordening naar voren wordt geschoven, en de ouderlijke toestemming formaliseren, wellicht geen sluitende oplossing is om voldoende bescherming te bieden aan kinderen en jongeren en dergelijke maatregelen evenmin in verhouding staan tot het sterk inkrimpen van de participatiemogelijkheden van jonge tieners;

- 5° het belang van een beleid inzake mediawijsheid en bewustmakingsinitiatieven om de bevolking, en in het bijzonder minderjarigen, bewust te maken rond en kritisch te kunnen laten omgaan met de mogelijkheden en risico's van het socialemediagebruik, bij herhaling benadrukt worden;
- vraagt de Vlaamse Regering:
- 1° blijvend in te zetten op mediawijsheid als beleidsprioriteit binnen het Vlaamse jeugd- en mediabeleid, met bijzondere aandacht voor voldoende media-toegang voor en de mediageletterdheid van kwetsbare doelgroepen, ten-einde mediagebruikers mediawijsheidscompetenties te laten verwerven om bewust en kritisch te kunnen omgaan met nieuwe (sociale) media;
 - 2° daarbij vast te houden aan de idee dat selectieve toegang van jongeren tot nieuwe (sociale) media niet als het juiste antwoord wordt gezien voor bepaalde nadelen van nieuwe (sociale) media, maar dat anderzijds daarbij ouders en andere intermediairen wel voldoende handvatten dienen aangereikt te worden om kinderen te begeleiden in hun mediagebruik, via onderwijsinstellingen, centra voor leerlingenbegeleiding (CLB), welzijnsorganisaties, Kenniscentrum Mediawijsheid en andere intermediairen;
 - 3° er bij de Federale Regering voor te pleiten om tegen het moment dat de Europese verordening geïmplementeerd wordt in 2018, gebruik te maken van de mogelijkheid, vervat in artikel 8 van de nieuwe algemene verordening Gegevensbescherming, om te voorzien in een lagere leeftijd voor de toestemming van kinderen met betrekking tot diensten van de informatiemaatschappij, met name vanaf 13 jaar.

Lionel BAJART
Miranda VAN EETVELDE
Tinne ROMBOUTS
Wilfried VANDAELE
Karin BROUWERS
Marius MEREMANS